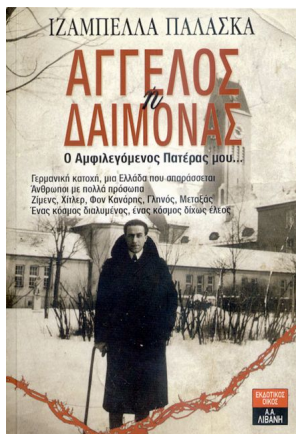

Ή το πως ένα βιβλίο σε πάει ολότελα αλλού από εκεί που, πιθανόν, ήθελε ο δημιουργός του.

Από τις πρώτες σελίδες, άρχισα να το σκέφτομαι και όταν γύρισα την 383η και τελευταία, δεν είχα πια αμφιβολίες. Η διάζευξη ήταν περιττή. Αυτό το ή ανάμεσα στο Άγγελο και στο Δαίμονα δεν είχε λόγους ύπαρξης.

Το βιβλίο αποτελεί τμήμα βιογραφίας του Γιάννη Βουλπιώτη. Καλύπτει μια χρονική περίοδο 15 περίπου ετών, από τα 97, συνολικά της ζωής του. Προφανώς είναι τα πλέον ταραχώδη, περιπετειώδη, απρόβλεπτα, σημαντικά. Η συγγραφέας έχει το πλεονέκτημα αλλά ταυτόχρονα και το μειονέκτημα να είναι η θυγατέρα του ήρωα.

Η έκδοση δεν διεκδικεί λογοτεχνικές διακρίσεις, είναι γραμμένη σε ένα ύφος κοσμοπολίτικου μυθιστορήματος, έχει συνεχείς διαλόγους που δεν ξέρουμε κατά πόσο ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, ενώ απουσιάζει σε αρκετά σημεία το απαραίτητο στοιχείο του χρονικού προσδιορισμού. Πλην όμως παραθέτει πλούτο στοιχείων, για πολλά γεγονότα σχετικά άγνωστα που οδήγησαν σε γνωστότερα.

Λόγω της αμφιλεγόμενης προσωπικότητας του Βουλπιώτη, το αντικείμενο της διάζευξης, έτσι σαν μια τελική αποτύπωση, είναι τι τελικά υπήρξε. Θέτοντας το, κάπως ρητορικά, η θυγατέρα του, διερωτάται: Άγγελος ή Δαίμονας;

Κατ' αρχήν με την αποτύπωση 15 μόνον χρόνων, όπως προαναφέρθηκε, από τα 97 της ζωής του, το θέμα δεν είναι πλήρες. Συνεπώς όσο και αν η συγκεκριμένη χρονική περίοδος είναι καταλυτική δεν παύει να είναι μόνον ένα τμήμα, όχι αρκετά ικανό να κριθεί ένας άνθρωπος.

Ατυχώς για τον πρωταγωνιστή, δεν ανευρέθησαν, έστω δεν τα βρήκα εγώ, στην διάρκεια της ανάγνωσης, τα στοιχεία αγγελικού περιεχομένου. Τουναντίον βρίθκει δαιμονικών. Για αυτό και ισχυρίζομαι ότι η διάζευξη δεν υφίσταται. Μολοντούτο είναι σωστή στη διάρθρωσή της, διότι ο περιγραφόμενος μπορεί να είναι Δαίμονας αλλά όχι Διάβολος, η σωστή αντίθεση στο πρώτο συνθετικό.

Από τις πρώτες περιγραφές γίνεται σαφές ότι ο ήρωάς μας είναι αδιαμφισβήτητα ένας λαμπρός νους. Ευφυέστατος, πολυμαθής, πολύπλοκος, με διδακτορικό σε ψυχολογία και ηλεκτρονική μηχανολογία τον μεσοπόλεμο! Γερμανοτραφής. Επιδεικνύει, ασυνήθιστη εργατικότητα, παρατηρητικότητα, αποτελεσματικότητα. Δεν αργεί να κερδίσει το

ενδιαφέρον του Siemens. Σύντομα γίνεται και γαμπρός του. Είναι πια μέλος σε μια από τις πιο ισχυρές Γερμανικές οικογένειες. Διαχειρίζεται εν λευκώ υψηλούς προϋπολογισμούς. Είναι κατ' ουσίαν ανεξέλεγκτος. Αποκομίζει μυθικά ποσά.

Από τις σελίδες του βιβλίου, αποκάλυπτα γίνονται αναφορές για μίζες. Όπως:

«...τροφοδότησε τους δυο λογαριασμούς με μεγάλα ποσά από την εταιρεία (Siemens), ώστε να μπορεί από τα χρήματα αυτά να δίνει αφανείς προμήθειες όπου και όταν το έκρινε απαραίτητο.» (σ.21)

«...πέτυχε να λάβει από το Ελληνικό Δημόσιο μεγάλες εξοπλιστικές παραγγελίες, μοιράζοντας μίζες σε όποιον αναλάμβανε έμπρακτα να τις σιγουρέψει». (σ.51)

Πολύ πριν ξεκινήσει τις σχέσεις με το Ελληνικό Δημόσιο, η τέχνη της Μίζας ήταν φέρον στοιχείο του Γερμανικού επιχειρηματικού κολοσσού. Το σημειώνουμε αυτό, διότι τούτες οι μέθοδοι, ήταν ριζωμένοι κατά πως φαίνεται στις υπηρεσιακές τακτικές της Siemens από το μεσοπόλεμο τουλάχιστον. Οι κρατικοί αξιωματούχοι δεν γεννήθηκαν διεφθαρμένοι. Έγιναν από πλούσιες παράνομες παροχές Γερμανικών, και υποθέτω όχι μόνον, εταιρειών. Ας τελειώνουμε, λοιπόν, με τον μύθο των εντίμων Γερμανών και των διεφθαρμένων Ελλήνων.

Όπως και να έχει, ο Βουλπιώτης κινείται με άνεση σχεδόν σε όλο το διεθνές τζετ σετ. Οι γνωριμίες του, ο κύκλος του, είναι βιομήχανοι, στρατηγοί, επιχειρηματίες, διπλωμάτες, τιτλούχοι. Χιλιάδες άνθρωποι. Είναι να απορείς πως τους θυμόταν. Όλα περιπεπλεγμένοι σε αέναο παζάρι με αρκετό παρασκήνιο, πλούσια τραπέζια, ακριβά σερβίτσια και πανάκριβα γούστα.

Για την περιγραφή τούτου του σκηνικού χρησιμοποιούνται, συνεχείς μακροσκελείς διάλογοι που συχνά ως στυλ διαφέρουν αρκετά από τον ευρύτερο τρόπο περιγραφής, ο οποίος εξ ίσου συχνά συναντάται και σε λαϊκά αναγνώσματα και έχει να κάνει με τον τρόπο που πίνουν τα ακριβά ποτά, καπνίζουν τα ευμεγέθη πούρα και αντιμετωπίζουν τις χάρες του γυναικείου κορμιού.

Ιδιαίτερο κομμάτι στην παρέλαση των εκπροσώπων του διεθνούς τζετ σετ του μεσοπολέμου καταλαμβάνουν οι σχέσεις του με υψηλούς αξιωματούχους του Χιτλερισμού από τον διοικητή της Abwehr, ναύαρχο von Canaris, έως πλήθους διπλωματών και συνταγματάρχαιων.

Καθώς όμως ο πόλεμος φτάνει στην κρίσιμη καμπή του, στη χαμένη για τους Γερμανούς μάχη του Στάλινγκραντ και όλα δείχνουν ολοένα και πιο πολύ πιθανή τη συνολική τους, ήττα, μας βάζει στη σκέψη και στις ενέργειες του πρωταγωνιστή:

«...επομένως σκέφτηκε ο Βουλπιώτης, έπρεπε σιγά – σιγά να τα “γυρίζει”. Σύμφωνα , λοιπόν, με την ανασκόπηση που έκανε, κατέληξε πως ήρθε η ώρα να αλλάξει γραμμή πλεύσης» (σ.257)

Βεβαίως, να μην λησμονηθεί, να αναφερθεί, ότι σύμφωνα με τη συγγραφέα, η δημιουργία των Ταγμάτων Ασφαλείας, ο λόγος, ο σκοπός της ίδρυσής τους, η στολή τους ήταν ιδέα του Βουλπιώτη. Όταν η Γερμανία ήταν φανερό ότι δεν μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο, τότε που το ΕΑΜ είχε τον πρώτο λόγο ως κίνημα αντίστασης στην Ελλάδα και στα βουνά ηχούσε το «εμπρός ΕΛΑΣ για την Ελλάδα το δίκιο και τη λεφτεριά», κορφή μόνον ενός ισχυρού λαϊκού κινήματος, ο Βουλπιώτης συνέλαβε την ιδέα των Τ.Α. Ως ένα αντίβαρο για την αριστερή ιδεολογία που κέρδιζε ολοένα και περισσότερο χώρο και προτιμήσεις. Εργάστηκε, επί τούτου, επισταμένα, με συνεχείς προτάσεις και συζητήσεις με τους εκπροσώπους του πολιτικού κατεστημένου και δεν άργησε επί Ι. Ράλλη να πραγματοποιηθεί με σύμφωνη γνώμη σχεδόν όλων των «επιφανών» πολιτικών και στρατηγών που βρίσκονταν στην κατεχόμενη Ελλάδα, πάντα κατά την αφήγηση της συγγραφέως.

Απορίας άξια είναι και η περιγραφή των εξωσυζυγικών σχέσεων του ήρωα, με πλήρη κάλυψη του θέματος, τον τρόπο που κινήθηκε και το συμπέρασμα περί των αξιοσημείωτης γοητείας του. Δεν το σημειώνω με καμιά συντηρητική διάθεση κριτικής. Είναι ένα κεφάλαιο που όταν κρατιέται στο πλαίσιο της συναίνεσης μεταξύ ενηλίκων και ακόμα περισσότερο χωρίς υστεροβουλία εκ μέρους των πρωταγωνιστών δεν έχει καμία κοινωνική προέκταση. Το σημειώνω κυρίως επειδή αντιτίθεται στην προσπάθεια της συγγραφέως να το εξωραΐσει, να το παρουσιάσει ως «επανάσταση», να του βρει ερείσματα. Τίποτα από όλα αυτά δεν είναι απαραίτητο. Δεν χωρά μήτε κατηγορία, μήτε υπεράσπιση.

Υπάρχει μια αισιόδοξη, για αυτόν, άποψη στο τέλος, ότι απαλλάχτηκε, είτε στη ακροαματική διαδικασία είτε δια βουλευμάτων από όλες τις κατηγορίες του Δοσιλογισμού. Προφανώς ισχύει, αλλά όλοι ξέρουμε ότι η μετεμφυλιακή Ελλάδα υπήρξε ακραία προστατευτική στο Δοσιλογισμό και καταδικάστηκαν ελάχιστοι σε σχέση με όσους συνεργάστηκαν, και ακόμα λιγότεροι με όσους εγκλημάτησαν. Αυτό για το ποινικό κομμάτι. Στο ουσιαστικό όμως οφείλουμε να ρωτήσουμε: Πόσοι Έλληνες είχαν την δυνατότητα να πίνουν προπελεμικό Ρεμί Μαρτέν σε Αθηναϊκό καμπαρέ κατά τη διάρκεια της Κατοχής; Πόσοι επίσης μπορεί να έλλειπαν επιχειρηματικό ταξίδι στην Ελβετία μέσα στην Κατοχή, εξάγοντας μάλιστα από την κατεχόμενη Ελλάδα, ράβδους χρυσού (σ.288); Και τέλος ας αναρωτηθούμε, αφού είχε τη δυνατότητα να ζήσει στην Ελβετία, κατά τη διάρκεια της Γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα, έχοντας ήδη αποθησαυρίσει θαυμαστά ποσά, ποιος ο λόγος να επιστρέψει πίσω στην κατεχόμενη χώρα; Δεν υπάρχει λογική. Σε όλα αυτά. Το μόνο που διακρίνει η ταπεινότητά μου είναι Χρήμα και εξουσία.

Αν η συγγραφέας επιμελήθηκε τούτη την έκδοση για την υστεροφημία του πατέρα της απέτυχε ολοκληρωτικά. Αν ήθελε να περιγράψει μια εποχή, μας προσέφερε πλούσια στοιχεία από την Ελληνική προπολεμική πολιτική σκηνή και την Κατοχική περίοδο, αν και πολλά από αυτά ατεκμηρίωτα. Το βιβλίο της, γεμάτο εκπλήξεις διαβάζεται, ευχάριστα ως ένα λαϊκό ανάγνωσμα, ως ένα συνεχές κατηγορώ, για το διεφθαρμένο, αλλοπρόσαλλο, ασυνείδητο, τμήμα της τάξης της εξουσίας. Έτσι να το ήθελε;